KEES MOELIKER

DE KIKKER KAMASUTRA

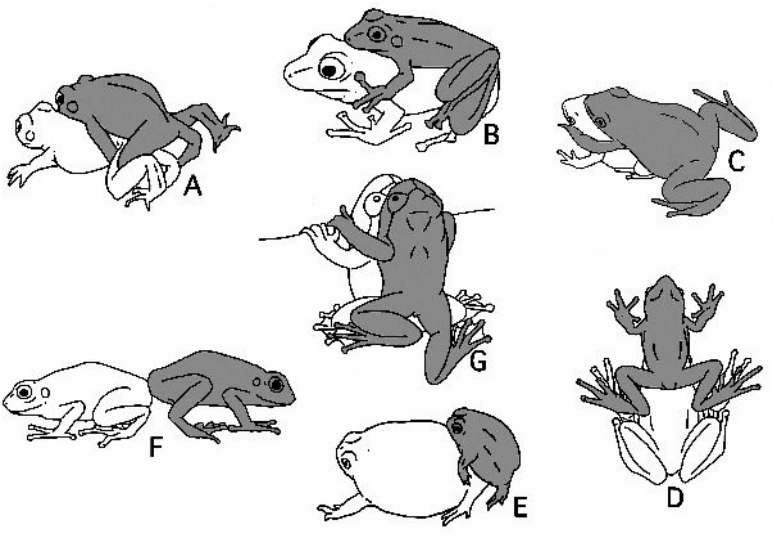
Dode dieren, bizar gedrag
en meer natuurgenot

2024 Prometheus Amsterdam

Inleiding

Voor kikkers en padden heb ik geen bijzondere belangstelling, maar uiteindelijk heb ik toch maar een exemplaar van *Biology of Amphibians* aangeschaft. Dit loodzware handboek over kikkers, padden en (worm)salamanders – onder kenners 'Duellman & Trueb 1986' genoemd – kom ik namelijk steeds tegen in wetenschappelijke publicaties over de paring bij kikkers en padden, een onderwerp dat mij interesseert sinds ik jaren geleden een kikker zag paren met een omgevallen tuinkabouter. Kikkerseks, zo blijkt uit Duellman & Trueb, is ongelofelijk veelzijdig. Op bladzijde 69 (!) in het hoofdstuk 'Courtship and Mating' toont *Figure 3-25* alle tot dan bekende paringsposities van kikkers en padden – zes standjes die je met droge ogen 'De kikkerkamasutra' kunt noemen. Zo'n zorgvuldig samengestelde illustratie schreeuwt om aandacht van een breed publiek.

Toch is dit geen boek over kikkers en het gaat beslist niet (uitsluitend) over dierenseks. Er staan welgeteld twee stukjes in deze bundel die kikkers als onderwerp hebben: één over kikkers (en meer beestjes) die in verse, voorverpakte salades belanden, en één – het titelverhaal – over de rafelrandjes van de kikker- en paddenseks. Geen zorgen dus. Ook eenden komen nauwelijks aan bod. De 188 stukjes, columns en verhalen die ik voor dit boek uit mijn archief heb geselecteerd zijn weliswaar niet zo divers als de kamasutra zelf, ze bestrijken wel de volle breedte van mijn interesse in dier, mens, natuur, kunst en (vrolijke) wetenschap. Planten laat ik links liggen, met uitzondering van kunstgras, herfstbladeren en een dramatisch geval van een bloem die een insect de dood in joeg. Vogels vormen zoals altijd de hoofdmoot, gevolgd door zoogdie-

De kikkerkamasutra samengesteld door Duellman & Trueb (1986), aangevuld met paargreep G door Bert Willaert en kornuiten in 2016: A = *inguinal* (liesgreep), B = *axillary* (okselgreep), C = *cephalic* (kopgreep), D = *head straddle* (hangende kopzit), E = *glued* (gelijmd), F = *independent* (onafhankelijk), G = *dorsal straddle* (hangende rugzit); de mannetjes zijn grijs gekleurd. (Kim Roelants/PeerJ)

ren, vissen, insecten en enige andere ongewervelden, waaronder weekdieren, een krab en – nieuw in mijn oeuvre – een schorpioen. De diersystematiek is bij de indeling van dit boek losgelaten. De thematiek zweeft daarboven, met uitzondering van de schaamluis. Dat insect heeft een eigen hoofdstuk.

Meer dan in mijn andere bundels schrijf ik hier ook over de bekoringen van de levende natuur en het bestuderen ervan, en over de kromme en vaak destructieve omgang met (dieren en planten in) onze leefomgeving. Ruim 35 jaar werken bij het Natuurhistorisch Museum Rotterdam* laat natuurlijk sporen na in de inhoud en thematiek van dit boek. Daarom hebben de meeste dode dieren

*Verkort en in de volksmond: Het Natuurhistorisch.

een eigen hoofdstuk waarin geconserveerde kadavers voortleven, grotendeels in verhalen over fatale botsingen tussen dier en mens.

De teksten in dit boek bestrijken een lange periode – met twee (vergeten) stukken uit de vorige eeuw (1996 en 1999) ruim 25 jaar –, hoewel ik de bulk tussen 2009 en 2023 schreef. De chronologie daarvan is er in dit boek niet meer, maar het jaartal van oorspronkelijke publicatie staat aan het eind van elk stuk, zodat de inhoud direct in de tijd te duiden is. De bronnen zijn zeer uiteenlopend. Het gros werd eerder gepubliceerd in NRC (meestal op de Achterpagina) of sprak ik live uit op de vroege zondagochtend in het radioprogramma *Vroege Vogels*. De rest schreef ik voor *National Geographic*, HP/*De Tijd*, VARAgids, *Kijk*, *Straatgras*, *Algemeen Dagblad* en nog wat nichebladen zoals *Visionair* (voor sportvissers), *Vogels* (voor vogelaars), *Improbable Research* (voor wetenschappers en andere nieuwsgierigen), *Mister Motley* (voor kunstliefhebbers), *Adfiz Magazine* (voor financieel adviseurs) en BMW *Magazine* (voor BMW-rijders). In enkele gevallen heb ik ook een bijdrage aan een boek hergebruikt. Hier en daar heb ik titels veranderd en tijdsaanduidingen (zoals 'gisteren' of 'vorige week') die in de krant of op de radio wel maar in een boek niet (meer) relevant zijn uit de tekst geschrapt. Waar nodig of nuttig heb ik de stukken voorzien van een (cursief gezette) update of een verduidelijkende voetnoot.

In het hoofdstuk 'Verantwoording en bronnen' staat van elk stuk waar en wanneer het eerder gepubliceerd is en de bronnen die ik bij het schrijven gebruikte. Die uitvoerige bronnenlijst is eigenlijk ook een soort dankwoord, gericht aan al die onderzoekers die kennis hebben vergaard en gedeeld – wetenschap en inzichten die ik dankbaar hergebruik, want zwemmen in siroop, schaamluizen uit nekharen plukken of schildpadden seksen* met een vibrator, dat verzin je niet.

* Hier gebruikt in de betekenis van 'het bepalen van het geslacht/de sekse'.

1 Dode dieren

‘Don’t be satisfied with a dry-as-dust item; clothe a skeleton fact,
and breathe life into it with thoughts that glow;
let the paper smell of the woods.’

Elliott Coues (1890)

‘All the world seems in tune, on a spring afternoon,
when we’re poisoning pigeons in the park.
We’ll murder them all amid laughter and merriment,
except for the few we take home to experiment.’

Tom Lehrer (1959)

Natuurhistorische collecties zijn groot. Een verzameling van een half miljoen dode geconserveerde dieren en planten is relatief ‘klein’. Individuele collectiestukken lijden een anoniem en noodgedwongen verborgen bestaan, behalve wanneer zij – dankzij uitvoerige documentatie van vindplaats, vindomstandigheden en andere details – een bijzondere geschiedenis met zich meedragen. Elke natuurhistorische collectie kent zulke dode dieren met een verhaal, maar ze moeten wel verteld worden om ze weer tot leven te brengen. In dit hoofdstuk mijn favorieten, uiteenlopend van de inmiddels iconische McFlurry-egel tot de pantsermeerval die uit een mensenkeel gevist werd en de geile, door een neerdalende brug geplette stadsduif.

McFlurry-egel

De McFlurry-egel uit 2007 werd opgezet met de ijsbeker die hem fataal werd. (Het Natuurhistorisch)

Een van de weinige verslavingen die ik heb, is de McFlurry®. Dat is een vanille-ijsje waar ze (nog meer) zoetigheid op strooien en er vervolgens doorheen draaien, M&M's bijvoorbeeld. Heerlijk! Als ik in de buurt ben van een vestiging van de hamburgergigant die ze verkoopt, dan val ik ervoor. Ik heb deze zwakte lang voor me gehouden, maar nu kom ik ermee naar buiten vanwege 2009, het Jaar van de Egel.

Egels en McFlurry® hebben namelijk al jarenlang een vertroebelde relatie. Dat heeft te maken met de voorliefde van egels voor melkproducten en met de karakteristieke McFlurry-verpakking: een kartonnen beker waarop een taps toelopende, witte plastic kraag wordt geplaatst. Daar waar McFlurry-liefhebbers en egels allebei voorkomen – bijvoorbeeld aan stadsranden of langs uitvalswegen – ontstonden problemen. Achteloos weggeworpen lege ijsbekers werden vele egels fataal. Op zoek naar restjes gesmolten ijs bleven egels met hun stekels achter de plastic kraag van de beker steken. Ze konden er niet meer uit, bleven met de beker

op hun kop rondlopen en stierven van de honger of liepen blind het water in en verdronken. De grove ontwerpfout is verklaarbaar, want de McFlurry® werd in Canada ontwikkeld. In Noord-Amerika komen geen egels (*Erinaceus europaeus*) voor.

Het eerste McFlurry-slachtoffer dat ik als conservator van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam in 2007 in handen kreeg (een volwassen mannetje), heb ik laten opzetten – compleet met de ijsbeker die hem fataal werd. Ik laat het ensemble (NMR 9990-2576)* bijgenaamd de McFlurry-egel graag aan museumbezoekers zien en zeg dan – op opvoedende toon – dat afval in de daartoe bestemde bakken hoort. Vooral kinderen zijn daarvan onder de indruk.

Ik heb mij sindsdien afgevraagd waarom het ijsje niet simpelweg zonder die domme, egel dodende kraag wordt aangeboden. Dat bleek onmogelijk, aldus de hamburgergigant. De plastic kraag voorkomt dat het ijs en het zoete strooigoed tijdens het machinale roeren over de rand van de beker spetteren. Bovendien geeft de kraag het product zijn onmiskenbare uiterlijk. Toch heeft de machtige Britse egellobby er in 2006 voor gezorgd dat 'na uitgebreid onderzoek en testen' de doorsnede van de opening van de kraag is verkleind van 55 naar krap 35 millimeter. Een egel zou zijn kop er niet meer doorheen kunnen wurmen. In 2007 volgde Duitsland en in 2008 is de egelvriendelijke McFlurry-kraag eindelijk in Nederland in gebruik genomen. Jonge, kleine egels kunnen overigens nog steeds met gemak klem komen te zitten. Dat heb ik uitgeprobeerd met een dood, jong egeltje.

Is de aangedragen oplossing dan helemaal voor niets geweest?

*Het vermelden van deze catalogusnummers zodra er iets ter sprake komt uit de collectie van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam is geen beroepsdeformatie. Ik weet uit ervaring hoe belangrijk die nummers zijn als je nu of in de toekomst iets wilt terugvinden in verzamelingen, zeker nu bijna alles in musea gedigitaliseerd is of wordt. Feitelijk worden deze unieke nummers samen met het voorvoegsel NMR zonder spaties en streepjes geschreven, en ook nog met een hele reut (door de computer gegenereerde) nullen (NMR999000002576). Die laat ik hier achterwege.

Nee, uit eigen ervaring weet ik dat de nieuwe McFlurry® vrijwel onmogelijk door de nieuwe, kleine opening leeg te lepelen is. Er rest niets anders dan het verwijderen van de kraag van de beker. Je ontneemt het ijsje wel zijn uitgekiende identiteit, maar daarmee is de egel zeker geholpen. (2009)

McFlurry-duif en Mondkapmeeuw

In mei 2009 schreef ik een column met de titel 'McFlurry-egel', waarin ik bekende verslaafd te zijn aan een ijsje van McDonald's, McFlurry® genaamd. Deze bekentenis kwam voort uit mijn zorg om egels die – op zoek naar restjes ijs – met hun kop vast kwamen te zitten in de taps toelopende plastic 'kraag' van achteloos weggeworpen McFlurry-verpakkingen. Ze verdronken verblind of verhongerden langzaam.

Die column en het eerste officiële Nederlandse McFlurry-slachtoffer (uit 2007), dat we compleet met die ellendige ijsbeker op zijn kop in het Natuurhistorisch Museum Rotterdam exposeren in de tentoonstelling *Dode dieren met een verhaal*, heeft veel mensen aan het denken gezet over de invloed van zwerfafval op het leven van dieren. De aandacht voor de dode egels leidde er zelfs toe dat McDonald's de opening in de vermaledijde plastic kraag verkleinde zodat er geen volwassen egelkoppen meer in passen. Helaas bemoeilijkte die aanpassing ook voor mensen het uitlepelen van ijs en trokken consumenten de kraag van de beker. Die losse (vaak achteloos op straat weggeworpen) kragen zagen we vervolgens terug bij stadsduiven – McFlurry-duiven. Met zo'n kraag om de nek worden duiven ernstig in hun gedrag belemmerd. Ze kunnen nog wel eten, maar het poetsen van hun veren is onmogelijk. Hierdoor raakt de duif zijn luizen, teken en andere parasieten niet meer kwijt en verzwakt de gezondheid, uiteindelijk met de dood als gevolg.

Gelukkig heb ik nu (maart 2021) positief nieuws. Toen ik sinds lange tijd mijn ijshonger weer eens met een McFlurry® stilde, geloofde ik mijn ogen niet: de ijsbeker is compleet van karton en de

plastic kraag, die voorkomt dat de M&M's of andere zoetigheden bij het vermalen over de rand spetteren, is op- en inklapbaar. Het is een sterk staaltje verpakkingsontwerp, waardoor de McFlurry-egel na veertien jaar nu echt natuurhistorie is.

Nu deze ellende achter de rug is, dreigt er een nieuw afvalprobleem dat zijn weerga niet kent: de coronamondkapjes die in het milieu terechtkomen. Voortkomend uit hun project 'Plastic Spotter', waarbij ze samen met vrijwilligers vanuit kano's drijfvuil uit de Leidse grachten vissen, publiceerden de Leidse biologen Auke-Florian Hiemstra en Liselotte Rambonnet het eerste wetenschappelijke wereldwijde overzicht van de invloed van COVID-19-afval op dierenleven. Ze documenteerden 28 gevallen (het topje van de ijsberg) waarbij vooral vogels maar ook krabben, honden, een vis, een vleermuis, een aap en (jawel!) ook een egel in mondkapjes of latex handschoenen verstrikt raakten of dat zwerfafval opaten.

In het Natuurhistorisch Museum Rotterdam hebben we inmiddels een zilvermeeuw (*Larus argentatus*)* die met zijn poot verstrikt is in het elastiek van een mondkapje. Hij neemt in de tentoonstelling *Dode dieren met een verhaal* als de Mondkapmeeuw met collectienummer NMR 9989-172803 de prominente rol van de McFlurry-egel over, met dezelfde boodschap: gooi je rotzooi niet op straat! (2021)

Verslikvis

De collectie van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam heeft een aanwinst uit onverwachte hoek: een mensenkeel. Het is een pantsermeerval en ook dat is een noviteit. Het betreft namelijk de eerste vis in de eregalerij. Het ensemble, aangevoerd door de

*Voor de wetenschappelijke namen van organismen geldt dat ik die zoveel mogelijk gebruik, zodat iedereen (ongeacht moedertaal en modegrillen) ook op de lange termijn weet over welke soort ik schrijf. Bovendien zijn er niet van alle soorten Nederlandse namen.

boegbeelden als de McFlurry-egel en de wereldberoemde Dominomus*, geeft inmiddels een mooi beeld van hoe en waar mens en dier met elkaar in botsing komen en wat de dramatische gevolgen kunnen zijn. Aan de pantsermeerval, die de koosnaam 'Verslikvis' en collectienummer NMR 9979-1801 heeft gekregen, kleeft een bijzonder verhaal en een wijze les: *don't try this at home!*

Ingegeven door scènes uit de film *A Fish Called Wanda* en de televisieserie *Jackass* ontstond bij een vriendengroep uit Vlaardingen de traditie om – na de nodige hoeveelheid bier – het aquarium leeg te eten. Zo geschiedde ook op 3 april 2016. De goudvissen gleden zoals altijd gladjes naar binnen, maar toen die op waren, was het de beurt aan pantsermeervallen van de soort *Corydoras aeneus*. Door een ernstig gebrek aan kennis van de morfologie en het afweergedrag van deze populaire aquariumvis ging het mis voor een 28-jarige visslikker. De meerval zette, zoals gebruikelijk bij gevaar, de stekels van zijn borstvinnen uit en nestelde zich, dankzij een listig gewrichtsslot, muurvast in de keel. Braken, doorduwen, spoelen met meer bier, smeren met honing en koelen met ijsjes hadden geen effect op de benarde positie van de vis.

Brakend en snakkend naar adem zocht de man uiteindelijk medische hulp. Nadat in het Vlietland-ziekenhuis met een CT-scan geconstateerd werd dat het *corpus alienum* (vreemde voorwerp) vermoedelijk een vis was, werd de patiënt met spoed per ambulance naar het academisch ziekenhuis in Rotterdam verplaatst. In het Erasmus MC werd de onfortuinlijke vis operatief verwijderd. De patiënt ontwikkelde echter al snel een fikse keelinfectie en werd opgenomen op de intensive care. Daar zag klinisch ethicus Erwin Kompanje in de vis een passende aanwinst voor de museumcollectie. Samen met de behandelende intensivist Ben van der Hoven wist hij de uit de keel geviste meerval snel te traceren op de afdeling Keel-, Neus- en Oorheelkunde. Arts-assistent Linda

* Huismus (*Passer domesticus*) die in 2005 bruut werd doodgeschoten omdat zij alvast 23.000 dominostenen had omgegooid, voordat in heel Europa de live-uitzending begon van *Domino D-day* – het sufste televisiespektakel ooit.

Pantsermeerval met de losse linkerborstvin, in het Erasmus MC verwijderd uit de keel van een 28-jarige man; schaalverdeling in millimeters. (Het Natuurhistorisch)

Benoist had de vis in zout water bewaard. Die vloeistof vervingen Erwin en Ben direct door 70 procent alcohol, waarmee de Verslikvis deugdelijk en voor de eeuwigheid werd geconserveerd. Omdat de patiënt maar niet genas, nam de kno-arts nog een kijkje in de keel. De boosdoener bleek de linkerborstvin, die was achtergebleven. Dat stekelige skeletdeel werd ook zorgvuldig bewaard. De visslikker genas uiteindelijk na een week en gaf toestemming voor opname van de pantsermeerval in de museumcollectie. De man zelf wil anoniem blijven. Hij gaf aan 'geen gedoe met dierenactivisten' te willen, maar stelde wel een dramatische homevideo van het voorval ter beschikking aan de wetenschap. Mede op basis daarvan is een medisch *case report* voor kno-artsen samengesteld.

Vissen blijven vaker in mensenkelen vastzitten, maar dat betreft bijna altijd graten. In zeldzame gevallen komen levende vissen per ongeluk in de luchtpijp of slokdarm vast te zitten. Opzettelijk ingeslikte levende vissen die trauma veroorzaken, zijn niet bekend. Mede daardoor trok dit dode dier veel aandacht van de pers. (2016)

Ook The Times *kreeg lucht van deze opmerkelijke mens-visinteractie en kopte op 7 januari 2017: 'The drinker and the fish is a hard story to*

swallow'. In 2019 deed de wetenschappelijke gevalsbeschrijving getiteld 'A jackass and a fish: A case of life-threatening intentional ingestion of a live pet catfish' (inmiddels met 15.000 views) nog een schepje op de internationale publiciteit. De visslikker kwam af en toe (anoniem) naar het museum om zijn pantsermeerval vol trots aan familie en vrienden te laten zien.

CERN-marter 2

Mens en dier komen steeds vaker en harder met elkaar in botsing, met dramatische gevolgen. Misschien wel de hardste klap ooit werd veroorzaakt door een steenmarter (*Martes foina*) die op 29 april 2016 kortsluiting veroorzaakte in een bovengronds verdeelstation van de deeltjesversneller van CERN nabij Genève. Het roofdiertje had de grootste machine ter wereld, waar elementaire deeltjes met bijna de lichtsnelheid botsen, lamgelegd. Mijn pogingen om die onfortuinlijke marter aan de collectie toe te voegen mislukten. Bij CERN hadden ze begrijpelijkerwijs wel wat anders aan hun hoofd dan op verzoek van een opgewonden museumdirecteur een verkoold kadaver van een marter veilig te stellen.

De herkansing diende zich 20 november 2017 om 22.44 uur aan met een vloek op Twitter (#**#!!!!!) van versnellerfysicus John Jowett. Weer was een steenmarter geëlektrocuteerd en lag de 27 kilometer lange deeltjesversneller stil. De sociale media en WhatsApp deden vervolgens hun werk: CERN-deeltjesfysicus Tristan du Pree wist het dode dier te traceren en bewaarde het kadaver thuis in zijn vriezer. Twee weken later kon ik hem er in Saint-Genis-Pouilly van verlossen. Ondanks de verkoolde pootjes is CERN-marter 2 een mooi museumstuk geworden, met de restanten van verbrande haren apart in een buisje. (2017)

Dieren die stroomstoringen veroorzaken rukken op in de collectie Dode dieren met een verhaal. *Eind juli 2017 kreeg de CERN-marter 2 (NMR 9990-3507) gezelschap van de Groninger Elektromarter: de steenmarter (NMR 9990-3518) die op 17 februari 2017 de stroomvoorziening van*

*half Groningen, waaronder die van het Universitair Medisch Centrum, platlegde. In 2018 volgde een holenduif (*Columba oenas, *NMR 9989-5887) die eind februari 110.000 volt te verwerken kreeg in een schakelstation nabij Heerenveen en daarmee de straatverlichting in een groot deel van Friesland en op Ameland en Terschelling uitschakelde. Na deze Verduisterduif diende zich in januari 2020 de Geschokte Rat uit Zeewolde aan. Deze compleet kaalgeschroeide bruine rat (*Rattus norvegicus, *NMR 9990-151372) trof negenduizend huishoudens in de gemeente Zeewolde (Flevoland) en in delen van Almere en Lelystad. Op 11 januari 2021 verwierf het museum de vooralsnog laatste geëlektrocuteerde aanwinst – weer een steenmarter (NMR 9990-173669), die deze keer in de Achterhoek een fikse stroomstoring op zijn naam schreef.*

Chassiskolibrie

Avonturier Kees Lutkie bracht mij voor de collectie een bijzonder souvenir van een van zijn reizen: een vogelschedeltje met een deel van de wervelkolom. Hij vond de kop en de nek in 1996 in het chassis van zijn Toyota Land Cruiser na een reis van Alaska naar Vuurland en terug. De snavel zat muurvast in een gaatje in een kokerbalk. Het is onmiskenbaar een kolibrie, maar welke? Regelmatige inspecties van zijn voertuig hebben Lutkie ervan overtuigd dat het slachtoffer pas benoorden het Panamakanaal – vermoedelijk in Arizona – meegelift kan zijn. Dat scheelt een kleine tweehonderd moeilijke Zuid-Amerikaanse soorten. Niettemin telt de lijst van Noord-Amerikaanse kolibries 138 soorten. De meeste soorten zijn zeldzaam of komen zo lokaal voor dat de kans dat er een aan of in een auto blijft hangen voor het merendeel van de soorten uitermate klein is. Op basis van hun verspreidingsgebied en de rechte, relatief korte snavel van de Chassiskolibrie kom ik uit op drie serieuze kanshebbers: zwartkinkolibrie (*Archilochus alexandri*), robijnkeelkolibrie (*Archilochus colubris*) en Anna's kolibrie (*Calipte anna*). (2016)

Het schedeltje kreeg catalogusnummer NMR 9989-214469 en is voorlopig als Anna's kolibrie gedetermineerd.

Spietsmuis

'Een muis, een muis!' roept een collega. Een levend dier in het Natuurhistorisch Museum is zeldzaam en iedereen gaat kijken. De muis blijkt niet binnen maar buiten te zitten, op een richel langs de gevel. De huismuis (*Mus musculus*) zit onbeweeglijk tussen de antivogelpinnen. Er ontstaat discussie hoe het diertje op die onbereikbare plek op vijftien meter hoogte terechtgekomen is. Ook zijn immobiliteit roept vragen op. Als de muis een beetje beweegt, is dat snel duidelijk: hij zit met zijn achterpoot vast aan een van de duivenpinnen. Het arme knaagdier moet van het dak gevallen zijn en is op een duivenpin gespietst. Een centimeter naar rechts had vitale organen geraakt. Nu wacht hem de hongerdood.

Onder de museummedewerkers tekent zich een driedeling af. De publieksbegeleiders kunnen het dierenleed niet aanzien. De collectiemensen maken vast ruimte in het depot en de ecologen van Bureau Stadsnatuur zetten een reddingsactie op. Vanuit een raam wordt met een hark en aan elkaar geplakte pvc-buizen tien meter lengte overbrugd om de muis los te wippen. De Spietsmuis tuimelt een meter of zes naar beneden, rent weg en zet zijn bestaan voort als levend dier met een verhaal. (2016)

Behalve gevaarlijk voor dieren, blijken antivogelpinnen ook een bijzondere 'natuurlijke' toepassing te hebben. Zwarte kraaien en eksters trekken de strips met pinnen los van gebouwen en gebruiken die bij de bouw van hun nest. Nesten die grotendeels uit antivogelpinnen bestaan, zijn bekend uit Antwerpen, Enschede en Glasgow (ekster) en Rotterdam (zwarte kraai). Eksters lijken de pinnen in hun nest zelfs te benutten om (andere) vogels op afstand te houden. Dat is precies waar mensen ze voor uitgevonden hebben.

Lijmmuis

Enes, Samantha, Shayann, Leon, Nils, Justin, Mercedes, Jamiro, Jerome, Kemo, Vincenzo, Albert en Jose – leerlingen van klas 6a

Bosmuis vastgeplakt aan lijmtubes, zoals aangetroffen in Keulen. (Het Natuurhistorisch)

van de LVR-school Belvedere in Keulen – waren er behoorlijk van onder de indruk. Groepsleerkracht Ulla Drolshagen ook. Na de meivakantie van 2017 vonden ze een dode muis in hun lokaal, op de plank naast het bureau van de onderwijzeres. Het beestje was in het lijmbakje geklommen en had mooie ronde gaten in de tubes geknaagd. De lijm was eruit gestroomd en de muis was met zijn achterpootje blijven plakken. De leerlingen wisten niet of het eten van de alleslijm zijn dood bespoedigd had, of dat het knaagdier was verhongerd.

Ulla Drolshagen kende onze belangstelling voor dode dieren met een verhaal en besloot samen met haar leerlingen de *Klebermaus* aan het Natuurhistorisch Museum Rotterdam te schenken. Ze bracht de dode muis in een koelbox naar Rotterdam, precies zoals ze hem gevonden hadden – compleet met het bakje en nog vastgeplakt aan de lijmtubes. In het museum werd vastgesteld dat het een bosmuis (*Apodemus sylvaticus*) was, een volwassen mannetje. In zijn bek zaten lijmresten. Het ensemble kreeg collectienummer NMR 9990-3549. (2017)